

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 57/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. P. M., bytom M., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., M., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 911/99, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 911/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 911/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. P. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť Ing. P. M. trovy právneho zastúpenia v sume 3 103,50 Sk (slovom tritisícstotri slovenských korún a päťdesiat halierov) na účet advokáta JUDr. J. K., M., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 57/05 z 2. marca 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 911/99.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 3. januára 1997 okresnému súdu žalobu, v ktorej uplatnil nárok na zaplatenie finančnej čiastky s príslušenstvom z titulu provízie.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebola vec právoplatne skončená.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 200 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 3514/04 doručeným ústavnému súdu 3. mája 2005, v ktorom sa okrem iného uvádza: *„Súd konal vo veci, aj keď nestanovil termín pojednávania. (...) Len o kratších časových intervaloch možno hovoriť ako o takých, kedy súd nekonal.“*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 13 C 911/99 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 7. januára 1997 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľa o zaplatenie finančnej čiastky s príslušenstvom, smerujúca proti *„školskému majetku S. Ž.“*,
- výzvou zo 16. januára 1997 požiadal okresný súd sťažovateľa o predloženie plnej moci právneho zástupcu a ďalších listinných dôkazov,
- okresný súd platobným rozkazom sp. zn. 1 Rob 507/97 zo 14. marca 1997 zaviazal žalovaného zaplatiť žalovanú sumu sťažovateľovi,
- 7. apríla 1997 bol okresnému súdu doručený odpor proti platobnému rozkazu zo 14. marca 1997,
- 14. júla 1997 okresný súd vyzval Krajský úrad v Žiline (ďalej len „krajský súd“), aby predložil zriaďovaciu listinu žalovaného,
- 8. augusta 1997 postúpil okresný súd predmetnú vec krajskému súdu ako súdu vecne príslušnému,
- krajský súd z dôvodu nesúhlasu s postúpením veci predložil 24. júna 01998 spis na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“),
- najvyšší súd uznesením z 11. novembra 1998 rozhodol, že na konanie v prvom stupni je vecne príslušný okresný súd a spis bol okresnému súdu postúpený krajským súdom 24. februára 1999,

- 7. augusta 2000 okresný súd dal pokyn na zistenie, ktorá právna zástupkyňa relevantne zastupuje žalovaného,
- uznesením zo 4. júla 2001 vyzval okresný súd žalovaného na zaplatenie súdneho poplatku za podaný odpor proti platobnému rozkazu,
- pojednávanie uskutočnené 11. septembra 2001 bolo odročené na 13. september 2001 za účelom vyhlásenia rozsudku,
- okresný súd rozsudkom z 13. septembra 2001 žalobu zamietol,
- 8. novembra 2001 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku,
- uznesením z 23. novembra 2001 vyzval okresný súd sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie,
- 19. februára 2002 predložil okresný súd spis s odvolaním na rozhodnutie krajskému súdu,
- na pojednávaní uskutočnenom 3. októbra 2002 krajský súd prvostupňový rozsudok zrušil a vec 8. januára 2003 vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,
- 23. septembra 2003 vyzval okresný súd sťažovateľa, aby v lehote 15 dní oznámil, „... o aký druh právnickej osoby ide na strane odporcu“,
- 6. októbra 2003 vyzval okresný súd právneho zástupcu sťažovateľa, aby mu v lehote 15 dní oznámil mená a adresy svedkov, ktorých navrhuje vypočuť,
- sťažovateľ 21. apríla 2004 a opakovane 12. júla 2004 a 7. februára 2005 žiadal, resp. urgoval okresný súd o nariadenie pojednávania vo veci,
- 14. februára 2005 bol okresnému súdu doručený sťažovateľov návrh na nariadenie predbežného opatrenia,
- 28. februára 2005 okresný súd uznesením vydal predbežné opatrenie a súčasne nariadil termín pojednávania na 19. apríl 2005,
- právna zástupkyňa žalovaného podaním doručeným okresnému súdu 9. marca 2005 oznámila, že zriaďovateľ rozhodol o zrušení žalovaného s účinnosťou od 1. apríla 2005, v dôsledku čoho zaniká aj jej oprávnenie na jeho zastupovanie,
- 16. marca 2005 bolo okresnému súdu doručené odvolanie žalovaného proti nariadeniu predbežného opatrenia,

- pojednávanie uskutočnené 19. apríla 2005 bez účasti odporcu, resp. jeho zástupcu bolo odročené na 14. jún 2005 „... za účelom rozhodnutia o ďalšom procesnom postupe“,

- okresný súd 20. apríla 2005 pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty vyzval zriaďovateľa odporcu, aby v lehote 3 dní oznámil, kto sa stal právnym nástupcom zrušeného subjektu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť (skutkovú a právnu), na základe ktorej by sa malo preskúmané konanie vyhodnotiť ako zložitú. Spory týkajúce sa uplatňovania finančných nárokov z občianskoprávných alebo obchodnoprávných vzťahov tvoria súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, pričom existuje aj dostatok na tieto veci sa vzťahujúcej štandardnej judikatúry. Na eventúálnu zložitosť veci nepoukázal vo svojom vyjadrení ani okresný súd.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania (v postavení žalobcu) v preskúmanej veci, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mohli byť zohľadnené na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd vec hodnotil, bol postup okresného súdu v konaní.

V počiatočnej etape konania došlo k jeho spomaleniu v dôsledku toho, že okresný súd s poukazom na „§ 9 ods. 3 písm. c), bod 2 O. s. p. podľa § 104a ods. 2 O. s. p.“ vec postúpil krajskému súdu ako súdu vecne príslušnému. Ten s postúpením veci nesúhlasil a spis 8. augusta 1997 predložil na rozhodnutie najvyššiemu súdu. Najvyšší súd svojím uznesením z 11. novembra 1998 rozhodol, že na konanie v prvom stupni je vecne príslušný okresný súd, na základe čoho sa po vyše roku a pol vec vrátila na rozhodovanie okresnému súdu. V dôsledku uvedeného postupu došlo k spomaleniu priebehu konania (zbytočným priet'ahom) v období od 8. augusta 1997 do 24. februára 1999, aj keď postup okresného súdu bol v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd vo svojej judikatúre už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02).

V priebehu posudzovaného konania, ktoré trvá od podania žaloby viac ako 8 rokov, ústavný súd zistil niekoľko období, keď v dôsledku nečinnosti okresného súdu došlo k priet'ahom v konaní:

- od 18. júna 1999 (okresný súd zaslal sťažovateľovi odpor proti platobnému rozkazu na vyjadrenie) do 7. augusta 2000 (okresný súd vydal pokyn na zistenie relevantného právneho zástupcu žalovaného), t. j. v trvaní viac ako 13 mesiacov;

- od 8. augusta 2000 do 4. júla 2001 (okresný súd zaslal žalovanému výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za odpor), t. j. v trvaní takmer 11 mesiacov;

- od 8. januára 2003 (okresnému súdu bolo doručené uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bol zrušený jeho meritórny rozsudok) do 23. septembra 2003 (okresný súd

vyzval sťažovateľa, aby oznámil „o aký druh právnickej osoby ide na strane odporcu“), t. j. v trvaní viac ako 8 mesiacov;

- od 6. októbra 2003 (okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa o nahlásenie adres svedkov) do 28. februára 2005 (okresný súd uznesením vydal predbežné opatrenie a nariadil termín pojednávania), t. j. v trvaní viac ako 16 mesiacov.

V uvedených obdobiach okresný súd nevykonával žiadne iné úkony a celková doba jeho nečinnosti je viac ako 4 roky.

V súlade s uvedeným nemohol ústavný súd akceptovať konštatovanie z vyjadrenia okresného súdu, že „*Len o kratších časových intervaloch možno hovoriť ako o takých, kedy súd nekonal*“.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 13 C 911/99, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu (napriek tomu, že sťažovateľ sa toho nedomáhal), aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (čl. 127 ods. 2 ústavy).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 911/99, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť,

že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 60 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. K. Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia v zmysle § 11 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) v sume 3 103,50 Sk vrátane DPH je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa § 11 ods. 2 vyhlášky a tejto vyhláške neodporuje. Preto ústavný súd priznal právnemu zástupcovi s'ťažovateľa úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2005